

Realisatie Natuurnetwerk - verwerving en inrichting, 1990-2021

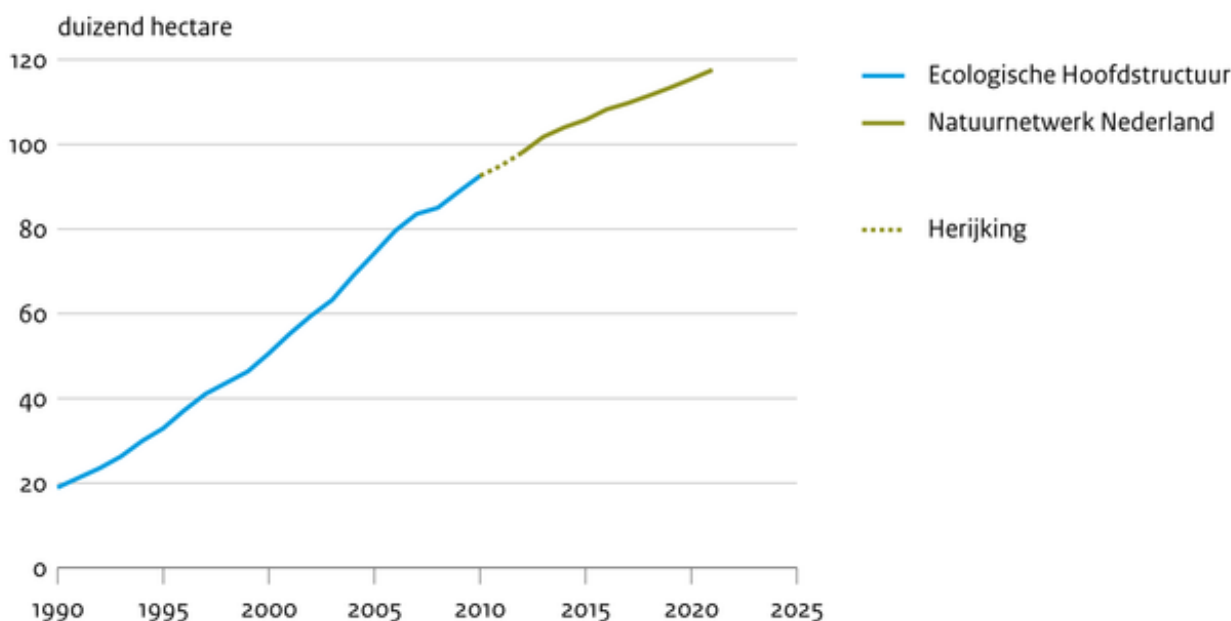
Indicator | 22 augustus 2023

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

De oppervlakte verworven gronden om het Natuurnetwerk Nederland te realiseren, is op 1 januari 2022 toegenomen tot ruim 117.000 hectare. De gronden worden na verwerving ingericht als nieuwe natuur. Met de ingang van het Natuurpact in 2011 was het doel om tot eind 2027 80.000 nieuwe natuur in te richten. Inmiddels is er tot 2022 bijna 46.000 ha ingericht. Met het tempo van de laatste 4 jaar is het Natuurnetwerk niet in 2027 gereed.

[figuurgroep]

Verwerving en functiewijziging nieuwe natuur

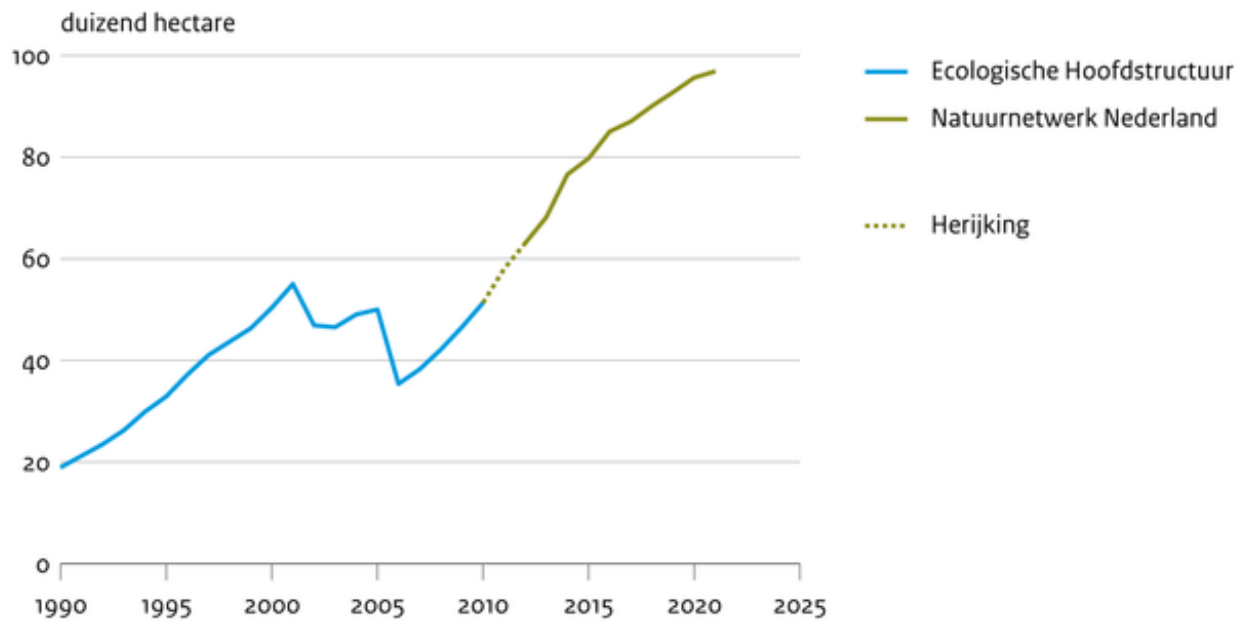

Bron: IPO

WUR/aug23
www.clo.nl/nl130716

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(ods\)](#) [3]
- [Download data \(xlsx\)](#) [4]

Inrichting nieuwe natuur

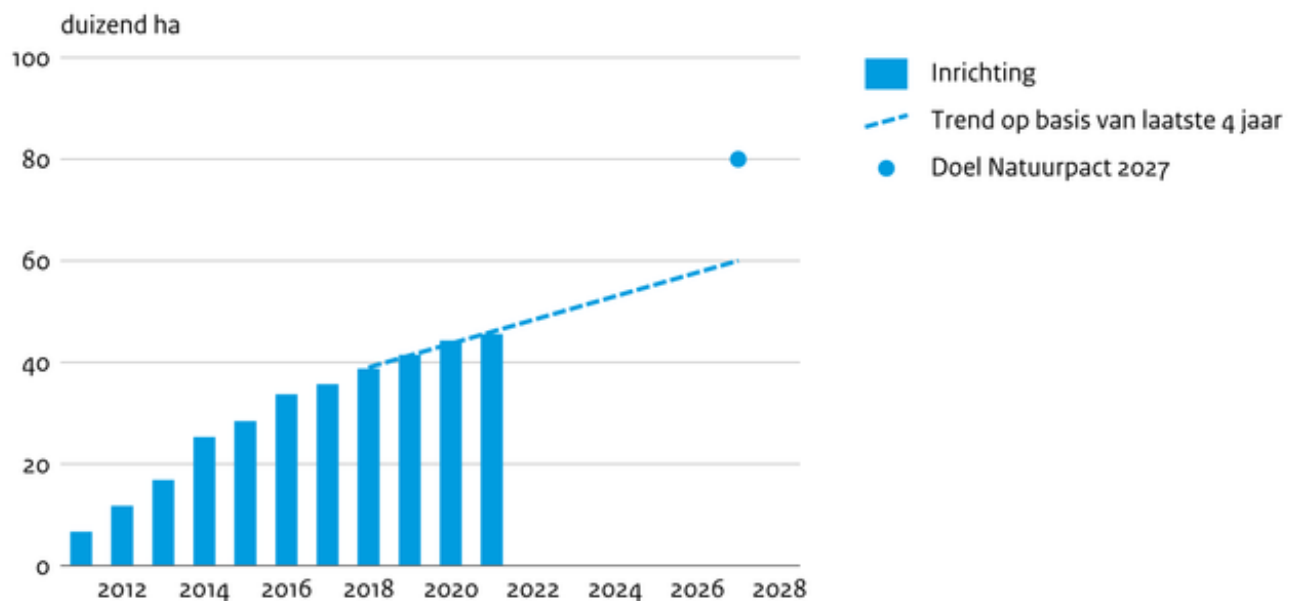

Bron: IPO

WUR/aug23
www.clo.nl/nl130716

- [Download figuur](#) [5]
- [Download data \(xlsx\)](#) [6]
- [Download data \(ods\)](#) [7]

Uitbreiding areaal Natuurnetwerk sinds 2011

Bron: IPO, BIJ12; bewerking WUR

WUR/aug23
www.clo.nl/nl130716

- [Download figuur](#) [8]
- [Download data \(xlsx\)](#) [9]
- [Download data \(ods\)](#) [10]

[/figuurgroep]

De oppervlakte verworven gronden is sinds 1990 geleidelijk toegenomen

De verwerving van landbouwgronden voor ontwikkeling van nieuwe natuur vergroot bestaande natuurgebieden en verbindt deze met elkaar tot een netwerk van natuurgebieden; het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De oppervlakte verworven gronden is toegenomen tot ruim 117.000 hectare op 1 januari 2022. Voor realisatie van het NNN is in 2021 2.141 ha grond voor nieuwe natuur beschikbaar gekomen.

Een deel van deze gronden is door provincies verworven; een ander deel blijft in particulier eigendom, ook wel 'zelfrealisatie' of particulier natuurbeheer genoemd. Deze laatste gronden krijgen de bestemming 'natuurgrond' (wijziging in bestemmingsplan en notarieel vastgelegde kwalitatieve verplichting), waarbij de afwaardering naar natuurgrond financieel wordt gecompenseerd met de subsidie functieverandering. De verwachtingen bij de Provincies over het vergroten van het NNN door zelfrealisatie waren aanvankelijk hoog, waarbij boeren en particulieren nieuwe natuur zouden aanleggen op eigen grond. In de praktijk blijkt onder boeren minder belangstelling voor zelfrealisatie dan verwacht en zetten veel provincies inmiddels ook weer in op grondverwerving en zelfs onteigening (Kuindersma et al., 2020). Sinds 2015 rapporteren provincies geen afzonderlijke cijfers meer over zelfrealisatie of particulier natuurbeheer (functieverandering).

Tempo van inrichting nieuwe natuur neemt geleidelijk af

Zoals in het Natuurpact (EZ, 2013) is afgesproken, richten de provincies in de periode 2011-2027 minimaal 80.000 ha nieuwe natuur in om het NNN te realiseren. In 2021 is 1.922 ha ingericht als nieuwe natuur, zodat de hoeveelheid ingerichte nieuwe natuur sinds 2011 bijna 46.000 ha beslaat (IPO & LNV 2021). De voortgang is minder dan in voorgaande jaren. Als de realisatie in hetzelfde tempo van de laatste 4 jaar doorgaat (zie figuur), is de realisatie van de 80.000 ha pas te verwachten omstreeks 2035. Volgens de provincies verliep de inrichting in de eerste jaren na de herijking van het NNN in 2011 snel, omdat veel gronden al vóór 2011 waren aangekocht. De verwachting is dat verwerving en functiewijziging van gronden voor nieuwe natuur de komende jaren nog lastig zal worden, omdat men afhankelijk is van de medewerking van grondeigenaren (PBL & WUR 2017; 2020). Versnelling is nodig om het doel van 80.000 ha ingerichte natuur eind 2027 te behalen. Daarom hebben de provincies eind 2021 in samenwerking met het ministerie van LNV een Taskforce 'Versnelling inrichting restopgave 80.000 ha extra natuur' opgestart.

Ieder jaar vinden bij de provincies kleine correcties plaats in de oppervlaktes verworven en ingerichte natuurgronden. Dit gebeurt vanwege de complexiteit bij het zorgvuldig registreren van (gedetailleerde) geo-informatie. Zo telt in 2021 van de 1.922 ha ingerichte natuur door correctie achteraf, maar 1.247 ha mee voor realisatie van de 80.000 hectare nieuwe natuur door een data-correctie in de provincie Limburg van 675 ha. In 2002 en 2006 hebben relatief grotere datacorrecties plaatsgevonden waarbij het oppervlak ingerichte natuur met duizenden hectaren naar beneden is bijgesteld (zie twee dips in 2002 en in 2006 voor ingerichte nieuwe natuur). Destijds bleek na inventarisatie in het kader van het project 'Nulmeting op kaart' een deel van de ingerichte gronden nog niet te voldoen aan voorwaarden voor de geambieerde natuur. Deze zijn daarom niet langer als ingericht geregistreerd.

Wijzigingen in beleid omvang Natuurnetwerk

Beleid voor realisatie van het NNN stamt uit 1990. In 1990 was de omvang van de bestaande natuur in het NNN (destijds Ecologische Hoofdstructuur genoemd) volgens het Rijk 450.000 ha (LNV 1990). De toen beoogde uitbreiding, die in 2018 gerealiseerd moest zijn, was circa 250.000 ha groot. Deze uitbreiding werd vormgegeven door nieuwe natuur (circa 100.000 ha reservaat en 50.000 ha natuurontwikkeling) en agrarisch natuurbeheer (circa 100.000 ha). In het Natuurpact van september 2013 hebben Rijk en provincies hun nieuwe ambities om natuur in Nederland te behouden en te verbeteren vastgelegd voor de periode tot en met 2027 (EZ 2013). Hierin is afgesproken dat de provincies tussen 2011 en 2027 minimaal 80.000 ha nieuwe natuur inrichten om het NNN te realiseren. Voor het realiseren van deze nieuwe natuur, moesten provincies bij de start van het Natuurpact in 2011 nog 40.000 ha (landbouw)grond verwerven of van functie veranderen (IPO 2015).

De provincies hebben de grenzen van de planologisch begrensde en beschermde NNN op kaart gezet. Het NNN op de kaart is echter nog niet volledig gerealiseerd. Volgens de achtste Voortgangsrapportage natuur is in 2021 in totaal ruim 703.000 ha in beheer en dus gerealiseerd. Van het nu begrensde NNN zal niet alles natuurgebied worden; een klein deel van het oppervlak is nog zoekgebied voor nieuwe natuur en een klein deel zal worden gerealiseerd met agrarisch natuurbeheer. Het minimum oppervlak natuur binnen het Natuurnetwerk per 31 december 2027 zal naar verwachting circa 738.000 ha zijn (IPO & LNV 2022).

- [indicator=nl1425]

Natuurnetwerk Nederland al 30 jaar belangrijke pijler natuurbeleid

Behoud en herstel van biodiversiteit is een belangrijke (inter)nationale doelstelling van het natuurbeleid vanuit de VN-Conventie voor Biologische Diversiteit, de EU-Vogel- en Habitatrictlijnen en de EU-biodiversiteitstrategie. Het realiseren en beheren van een samenhangend Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur; LNV 1990), is één van de belangrijkste pijlers van het Nederlandse natuurbeleid.

Het Natuurnetwerk Nederland is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden en is in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). Het doel van het Natuurnetwerk is de achteruitgang van het oppervlak aan natuur en van de biodiversiteit te stoppen, het bestaande oppervlak en biodiversiteit te behouden en de biodiversiteit te verbeteren door een samenhangend netwerk van natuurgebieden te creëren. Dit wordt gedaan door natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden door verwerving van aangrenzende en tussenliggende landbouwgronden en deze vervolgens in te richten en te beheren als nieuwe natuur. Grote aaneengesloten gebieden met natuur zijn tevens gunstig om water- en milieuecondities te verbeteren.

Referenties

- LNV (1990). Natuurbeleidsplan. Regeringsbeslissing. Den Haag: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.
- EZ (2013). [Natuurpact ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland](#) [11]. Den Haag: Ministerie van Economische Zaken en provincies.
- IPO (2015). [Natuur in de provincie. Eén jaar Natuurpact in uitvoering](#) [12]. Den Haag: Interprovinciaal Overleg.
- IPO (2017)a. [Tweede Voortgangsrapportage Natuur. Natuurpact in uitvoering in 2015](#) [13]. IPO-publicatienummer 321. Den Haag: Interprovinciaal Overleg.
- IPO (2017)b. [Derde Voortgangsrapportage Natuur - Provinciaal natuurbeleid in uitvoering in 2016](#) [14]. Den Haag: Interprovinciaal Overleg.
- LNV & IPO (2018). [Vierde Voortgangsrapportage Natuur. Natuur in Nederland. Stand van zaken eind 2017 en ontwikkelingen in 2018](#) [15].
- LNV & IPO (2019). [Vijfde Voortgangsrapportage Natuur. Natuur in Nederland. Stand van zaken eind 2018 en ontwikkelingen in 2019](#) [16].
- IPO en LNV (2020), [Zesde Voortgangsrapportage Natuur](#) [17], Den Haag
- IPO en LNV (2021), [Zevende Voortgangsrapportage Natuur](#) [18], Den Haag
- IPO en LNV (2022), [Achtste Voortgangsrapportage Natuur](#) [19], Den Haag
- PBL & WUR (2017). [Lerende evaluatie van het Natuurpact. Naar nieuwe verbindingen tussen natuur, beleid en samenleving](#) [20]. PBL-publicatienummer 1769. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- PBL & WUR (2020) [Tweede Lerende evaluatie van het Natuurpact. PBL-publicatienummer 3852](#) [21]. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Relevante informatie

- [Voortgangsrapportage natuur](#) [22]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Realisatie Natuurnetwerk - verwerving en inrichting 1990-2021

Omschrijving

Realisatie Natuurnetwerk Nederland (NNN) door middel van verwerving, functiewijziging en inrichting 1990 -2021. De indicator geeft de oppervlakte aan verworven en ingerichte grond.

Verantwoordelijk instituut

WOT, auteur Marlies Sanders

Berekeningswijze

Bron cijfers:- Compendium: verwerving en inrichting tot 2010 (SGR rapportages DLG en NOK)- Rapportage NOK 2010, 2011, 2012, 2013- Voortgangsrapportage natuur IPO 2015, IPO 2017a, IPO 2017b, LNV & IPO 2018, LNV & IPO 2019, IPO & LNV, 2020, 2021, 2022.)LET OP: De ruilgronden (= door Bureau Beheer Landbouwgrond verworven gronden) binnen de begrenzing zijn in tegenstelling tot het NOK niet meegeteld bij verworven gronden. Het is namelijk niet zeker of deze gronden ook worden ingericht.

Basistabel

Zie tabblad figuurdata onder Download figuurdata

Geografisch verdeling

Nederland

Andere variabelen

Geen

Verschijningsfrequentie

Jaarlijks

Achtergrondliteratuur

Methode: M.E. Sanders, H.A.M. Meeuwssen, H.D. Roelofsen, R.J.H.G. Henkens (2021). [Voortgang natuurnetwerk en areaal beschermd natuurgebied: Technische achtergronden bij de digitale Balans van de Leefomgeving 2020](#) [23]. WOt-technical report 202, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. Voortgangsrapportage natuur: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/voortgangsrapportages-natuur/> [22]

Opmerking

Het minimum verwachte oppervlak natuur binnen het Natuurnetwerk per 1 januari 2027 is volgens de 5e Voortgangsrapportage Natuur (VRN) circa 736.000 ha (LNV et al., 2019). In de 3e VRN was dat minimum oppervlak nog 668.000 ha (IPO 2017b). De provincies geven in de 5e VRN aan dat zij sinds 2018 (deels met terugwerkende kracht) het oppervlak natuurterreinen van bijvoorbeeld Defensie en waterleidingmaatschappijen in het totale oppervlak natuur hebben opgenomen om een totaalbeeld van het NNN te kunnen scheppen. Hierdoor is het beoogde minimum oppervlak natuur binnen het NNN toegenomen met circa 68.000 ha van 668.000 naar ca 736.000 ha (738.000 ha volgens VRN8). De ruilgronden (= door Bureau Beheer Landbouwgrond verworven gronden) binnen de begrenzing

zijn in tegenstelling tot het NOK niet meegeteld bij verworven gronden. Het is namelijk niet zeker of deze gronden ook worden ingericht. Bij de VRN worden de ruilgronden binnen de NNN gezien als verworven. Bij de indicator 2050 (ontwikkeling van woonbebouwing) gaat het om het NNN voor zover dat planologisch is beschermd. Het rijksbeleid biedt in het Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) geen planologische bescherming; dat doen de twaalf provincies in hun ruimtelijke dan wel omgevingsverordeningen. Opvallend is dat aanzienlijke delen van de grote wateren, volgens de SVIR (Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte) onderdeel van het NNN, noch in het rijksbeleid, noch in het provinciaal beleid planologische bescherming genieten. Andere beleidskaders, zoals de Wet natuurbescherming, bieden overigens wel bescherming tegen ruimtelijke ontwikkelingen. In de toelichting op de indicator in het Compendium van de Leefomgeving ([indicator=n12050]) staat aangegeven op welke versies van deze verordeningen de hier gebruikte begrenzing is gebaseerd. Het oppervlak NNN in deze indicator kan iets groter zijn dan de NNN zoals opgenomen in de Voortgangsrapportage Natuur voor zover die aanduidt waar financiën beschikbaar zijn voor grondverwerving, inrichting van natuurgebieden of beheer van natuur. Sommige provincies hebben er bij de herijking namelijk voor gekozen om delen van de eerdere EHS, waarvoor door de bezuiniging van de Rijksoverheid geen financiën meer beschikbaar waren, planologisch te blijven beschermen tegen verstedelijking. Voor deze doelen gaan Rijk en provincies uit van andere versies van het NNN.

Betrouwbaarheidscodering

C. Op basis van administratieve opgaven SGR, NOK, VRN

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2023). [Realisatie Natuurnetwerk - verwerving en inrichting, 1990-2021](#) [24] (indicator 1307, versie 16, 22 augustus 2023). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/n130716>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/n1307> [2] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1307_001g_clo_16_nl.png [3] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-001g-clo-16-nl.ods> [4] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-001g-clo-16-nl.xlsx> [5] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1307_003g_clo_16_nl.png [6] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-003g-clo-16-nl.xlsx> [7] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-003g-clo-16-nl.ods> [8] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1307_007g_clo_16_nl.png [9] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-007g-clo-16-nl.xlsx> [10] <https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1307-007g-clo-16-nl.ods> [11] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2013/09/18/natuurpact-ontwikkeling-en-beheer-van-natuur-in-nederland> [12] <http://www.ipo.nl/publicaties/provincies-ruim-op-schema-bij-inrichting-natuurnetwerk-nederland> [13] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/04/06/tweede-voortgangsrapportage-natuur-natuurpact-in-uitvoering-2015> [14] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/09/13/derde-voortgangsrapportage-natuur> [15] <https://www.ndfr.nl/content/blg-866660> [16] <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2019/09/Vijfde-Voortgangsrapportage-Natuur-Provincies-en-LNV.pdf> [17] <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2020/09/Zesde-Voortgangsrapportage-Natuur-Provincies-en-LNV.pdf> [18] <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2021/11/Zevende-Voortgangsrapportage-Natuur-2020.pdf> [19] [---

Pagina 7 van 8](https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2022/11/Achtste-</p></div><div data-bbox=)

[Voortgangsrapportage-Natuur-2021.pdf](#) [20] <http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-lerende-evaluatie-van-het-natuurpact-1769.pdf> [21] <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-lerende-evaluatie-van-het-natuurpact-2020-tweede-rapportage-3852.pdf> [22] <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/voortgangsrapportages-natuur/> [23] <https://edepot.wur.nl/544268> [24] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl130716>